

בדידות כפולה

מסכת
ליום זיכרון משותף
(בחסות מתווכים)

הדמויות: שני שחקנים.

הגיל אינו משנה, המין אינו משנה, המבטא אינו משנה. המוצא אולי משנה. דעת, עדה, צבעי עור, לאום, נטייה פוליטית וכדומה, משנים הרבה. רצוי לשמור על הגייה נכונה גם באנגלית ובעיקר בגרמנית. אפשר לקרוא את הטקסטים למשל כך:

ילדה פלסטינית וזקן ישראלי

או - נערה ישראלית וזקנה פלסטינית

או - שני חיילים שווי גיל, אחד פלסטיני ואחד ישראלי

או - בחור ישיבה מתנחל ואיש חמאס

או - שני אנשי עסקים חלקלקים ומהוקצעים,

וכן הלאה. לכל הרכב תהיה משמעות קצת אחרת.

ישראלי

Denn die Welt ist zweigeteilt

Und zweifach ist ihre stumme Wehklage

Kein Haus ohne einen toten Mann in den

Armen

Und der Tote wird sein Haus nie

vergessen.

פלסטיני

We shall love life, if we could live it,

Dancing between corpses, growing palms

or madna and violets.

פלסטיני

יהודה הלוי, פלסטיני הלא תשאל

ציון הלא תשאל לי לשלום אסיריך,

דורשי שלומך והם יתר צדריך

מים ומזרח ומצפון ותימן, שלום

רחוק וקרוב שאי מכל צדריך.

ושלום אסיר תאורה, נותן דמעה קסל

חמון ונכסף לרדתם על הדריך

לבבות ענותה אני מנים, ועת אהלם

שיבת שביתה - אני כנור לשיריך.

ביחד:

כי חצוי העולם, כי הוא שנים
וכפולה היא המית מספרו,
כי אין בית בלי מת על בפנים
ואין מת שישכח את ביתו.

ובלי קץ אל ערי נבאנו
יושבי חשך ותל נבטים.
יפים, יפים הם חיינו
המלאים מחשבות של מתים.

ישראל:

זמרי, ספרי, צפורי היקרה,
מארץ מרחקים נפלאות,
הגם שם בארץ החמה, היפה,
תרבינה הרעות, התלאות?

מלסטיני:

Und das Land beruhigt sich,
Das rote Auge des Himmels
Erblasst langsam über den schwelenden
Grenzen,

Und ein Volk erhebt sich,
Gebrochenen Herzens, aber es atmet
Dem einen, einzigen Wunder entgegen.

ביחד:

הארץ תשקוט... ישראל תעמוד. קרועת לב אך
נושמת... היא לטקס תיכון, עוטה חג ואימים...
אז מנגד יצאו... ואט אט יצעדו הם אל מול

האומה... לובשי חול וחגור וכבדי געליים...
עייפים עד בלי קץ, נזירים ממרגוע... ותשאל
או אמם, שטופת דמע וועם: על מה זה ולמה?
והמה, שוקטים, יענו לה: אנחנו הפעם מתים...
לגמרי מתים... כך יאמרו ונפלו לרגלה עוטפי
צל...

ישראל:

לא בא לי לכתב. הנשמה יורקת
הם. העט קובר. הנזיר מתעצצ.
הטבח בפתח. השלום
בשטח. הוא אף
פעם לא שבצ.

השאלה היא מה יהיה מחר.
מה יהיה מחר. נאכל
את פלשתינה על
הדם והקרבנים.

גלחת אדמה. גלצס עצבים.
נחשל במה מאות
פלשתינאים.

אתר קה נחזור לפולין.

אשרי האיש שהלך בעצת
רשעים, והכין לו
אשרת יציאה.

שלום, שלום. ויט געזונט, יידן.
הרי לא נתראה בשנה הבאה.

Is it our fault we're left dead in the
evening,
Our lips pressed on the hard, rocky earth?

ישראל:

היא יִשְׁבָּה לָהּ בְּשָׁקֶט
בְּפִנֵּת בֵּית הַקֶּפֶה בְּשַׁעַת הַדְּמוּמִים.
שֶׁנֶּעַ שְׁנִים הִיא חֲכָתָה
אֶךְ הוּא אֵלֶיהָ לֹא שָׁב.
הַסֶּפֶל וְכָל מִידָה
וְעַל הַסֶּפֶסֶל הִנָּקִי בְּבֵית הַקֶּפֶה
צִיר הַקֶּפֶה שָׁלָה
פָּנִים עִם רוּבָה וְשׁוֹשׁוֹן,
צִפּוֹר שִׁיר
וּפְצָצָה.

פלסטיוני:

Dead, we listen intently to your anthem
Feel in it a quiver that brightens the
remnants of our blood
Then we return to the dead
We hurry up to join the condolence
session.

ישראל:

Here our bodies are cast, in a long row,
and we do not breath.
But the wind is strong in the
mountains... and breathing.
And morning is born, and the dew's
gleam shouts with joy.

פלסטיוני:

Wir werden das Leben lieben, wenn wir
es leben konnten.
Wir tanzen zwischen leichen, wachsenden
Palmen oder "Madna"
Und den Veilchen.

ישראל:

ראה! הנה מוטלות גופותינו שורה, שורה, שורה,
שורה...

פלסטיוני:

See here, where our bodies are cast in a
long, long row
Our faces have changed, death looks from
our eyes, we do not breathe.
The last bright rays go our, and the
evening drops in the mountain.

ישראל:

אם יִרְאוּנִי אֶבֶן וְאִמָּר אֶבֶן יִאָמְרוּ אֶבֶן.
אם יִרְאוּנִי עֵץ וְאִמָּר עֵץ יִאָמְרוּ עֵץ.
אֶךְ אִם יִרְאוּנִי דָם וְאִמָּר דָּם יִאָמְרוּ צִבְע.
אֶךְ אִם יִרְאוּנִי דָם וְאִמָּר דָּם יִאָמְרוּ צִבְע.

פלסטיוני:

No traitors we, see, our guns are in hand
and bulletless
Our belts are empty.
We did all that we could - till the last
man fell, not to rise.

ישראל:

אלהים

אלהים, מעל תאור,

מחבק את הפרפר. אני לא רואה אותו

אני חי אותו וקוד על השפתיים

אני מספר אותו לעת צרה

אני נרדם על מלבשו העתיק

ונהיה נזיר-של-עט.

ובאשר אמרו: הוא מת

אמרתי להם:

אני רוצה להשאיר כורע

לעצם את עינו של היודע-חלי

המשליך את קלפת השעמים

המחליק את הפעוט מאחורי האל.

מלסטיני:

They look to me like an army of soldiers
coming to attack the beach.

I imagined, that soldiers wrapped in white
water will soon reach the

beach, undress their shining uniforms,
expose their swords and spears,

stand before me and say: "at your
command!"

ישראל:

נצב בין הריסות, הכובש המבצעת קרא:

למה הם התנגדו לגורלם? למה?

We shall yet return, we shall meet,
coming back like the flowers.

מלסטיני:

שוקיה

מישהו שלח מכתב

משמים לארץ.

המכתב נחת על עץ הזית של הפסופים

לד מחסום הבדיקה.

הסר את השירות,

מתק את המלה "מולדת".

כלום לא יגיע לקרובים

חוז מקדים אדמים.

ישראל:

Wir sind hier, die Heimat in unseren
Augen sind

Die Gesichter des Vater, Sohne,
Erinnerung uns Zeit.

Wenn wir leben, wird ein grosser sieg
unser Leben Kroenen,

Wenn wir sterben, denkt an uns: wir sind
der teuerste Preis.

מלסטיני:

Sieh, wo unsere Koerper in einer langen
Reihe hingeworfen wurden,

Unsere Gesichter haben sich verandert,

Der Tod blickt aus unseren Augen, auch
atmen wir nicht.

פלסטוני:

דנים סילק
אדמת פלשתינה
בכף ידי
אוכלת את קו החיים.

ישראל:

המשוררים שלנו, וכל יושבי בתי הקפה -
צל מה הם מדברים?
צל צליבתו של ישו,
או על צלח אדין?

ישראל:

Wenn sie mir einen Stein zeigen,
und ich Stein sager, werden sie
Stein sagen.

Wenn sie mir einen Baum zeigen,
und ich Baum sage, werden sie
Baum sagen.

Aber wenn sie mir Blut zeigen,
und ich Blut sage, werden sie
Farbe sagen.

ומדי יום נצלב מתוכנו ישו אחר
ומדי יום מת מתוכנו צלח אדין אחר.
הסדרגה מגיעה לאצבעותי
ואני מצמידה את האותיות לשפתי
ולשוני - דחק של ספורים ומכאובים.
קחנה אותי, צפרי החיים
על מנת שנהלק את החיים, ההגירה והמפה.
האדם האמתי, אוהב האמת - איפה?

על הגבול
בבתי הקפה
או שמא בספריות העירו?

פלסטוני:

אויבים לפעמים תברים
וגבורת הסוסים בזכות פרשים
חילים המתים בקרבות
לעולם יהיו חללים
וכל החיים בשלום -
בזכות המות האים.
משוררים, בחייהם ובמותם -
משוררים הם
ואני ביניהם אהיה
אדם שישא לאדם -
שיר.

ישראל:

מאז ומתמיד אהובי הוא "אני"
כפיד ימיני מלאה, עיני בה צרה
וגם נפשי עמה מתקוטטת
קין אין
תהומות נפשי - שממה יורקת אש
רציתי רק לי
הכל שלי
קין חי לגנח
ללא שבע ללא שבע

עין ימות,

במזידי אותו אחבק.

מלסטיני:

אמרת לי - זוכרת -

מדוע קולך

זה רווי ברגון ובועס?

ישראל:

אמרת - אהובתי, בגלל התקדמות הטרקרים

המפלט הערבים!

שאלת - על איוו אדמה מסלצת הסיטה

הרית אותך לפני עשרים שנה?

מלסטיני:

אמרת - בצל גפניה הכבושות

נצל חרבות שבבי היונים!

ישראל:

אמרת - בקולך אש ורה.

מלסטיני:

אמרת - עד שתוליד הריח צנוו

הם יהפכו את פצעי לקסת של דיו

וברסים הפגו אטבל את עטי שירי

נאשיר לשלום!

מכה אני וגם שר.

ביחד:

אנתנו, אהובה, משני צמקים,

כל צמק שמור בידי ריח רפאים.

בואי, נהפך את רוחות רפאינו

לצננים שמהם הקשת תשתה.

מלסטיני:

וילדה לה אתן

והרבה לה נקרא,

ישראל:

וסמין לה אתן וצפור,

וספר שירה.

מלסטיני:

השירה הופכת כאן לרוק, איש

לא מאוין למלים, אבל

המיוסיקה בכל זאת

אומרת משהו.

מלסטיני:

דליה רביקוביץ

stones זה אבנים.

למה אמרת stones -

למה זרקת stones -

למה אתה עומד פה, ילד?

מה יש לה אתה לזרק STONES על תילים?

למה אתה לא פוחד?

למה אתה לא מדאג, תרד לעתיד?

ישראל:

are stones. אבנים

Why did you say אבנים?

Why did you throw אבנים?

Why do you stand here, child?

Why do you have to throw אבנים on soldiers?

Why aren't you scared?

Why aren't you worried, afraid for
your future?

Why did you say אבנים?

How come אבנים is all you have in
your hands?

How come you are so light footed

And what on earth do you mean

By אבנים?

Now we said אבנים.

A child of seven, ten, nine, twelve

They all throw אבנים.

Coming up in a frontal row from

among the narrow streets

Hands full

And a light and happy body,

All they have on their mind are אבנים.

How cheerful all around

And they might even manage to escape

And disappear like grasshoppers into
hidden doors.

And what a day it is,

למה אמרת stones?

למה stones זה כל מה שיש לך בראש -

וגם בידים?

איה אתה כל כך קל רגלים

ולמה אתה מתכונן בכלל

stones?

עקשו אמרנו stones.

ילד בן שבע, עשר, תשע, שתים-עשרה -

כלם זורקים stones.

עולים בסור חזיתי מכין הסמטאות

בירים מלאות

בגוף עליו וקל,

כל מה שיש להם בראש זה stones.

והשמחה רבה,

אולי יספיקו גם להמלט

ויצלמו כחגבים בתוך פתחים סמויים

וזה יהיה היום

אלה אכזר בשבילים

יום של stones.

בין מעצר למעצר

אולי גם תבטת אלה

אולי גם ראש פצוע

יד שבורה

הכל פחות בשבילים.

ילדים, ילדים, ילדים, ילדים,

שוכו הביתה ילדים

איה תחיו בלי מנוחה?

פלסטיני:

שְׁלוֹם רַב שׁוֹבָה, צְפוּרָה נְחֻמָּה,
מֵאֲרָצוֹת הָהֵם אֶל תְּלוּנִי -
אֶל קוֹלָהּ כִּי עָרַב מֵה נִפְשִׁי בְּלִתָּהּ
בְּחֶרֶף בְּעֶזְבָּה מְעוֹנִי.

ישראלי:

All the generations before me
donated me, bit by bit, so that I'd be
erected all at once
here in Jerusalem, like a house of prayer
or charitable institution.

It binds. My name's
my donors name.
It binds.

פלסטיני:

Schreiben sie:
Araber
Ein Name ohne hupschen Diminutiv
Ein geduldiger Name fur ein Land,
das vor Wut überkocht.
Ich habe Wurzel gefasst in dieser Erde
Damals als die Zeit begann,
Also vor den weltaltern
Und vor Zypresse und Olivenbaum
Und auch vor der dlute des Grases.

Allah Akbar for them all,
A day of אבנים.
Between an arrest and another
Maybe a thump of a club
Perhaps a fractured skull
A broken arm
Everything for them is open, possible.
Children, children, children, children,
Go home, children.
How will you live without rest?

ביתר בשקט:

Wenn sie mir Blut zeigen, und
ich Blut sage, werden sie Farbe
sagen.

ישראלי:

וּבְאֶדְמָתִי נִיחוּחַ
נְתוּפִי בְּהִכָּרָה, מְעוֹרָר
מֵאוֹת קְדֻמוֹנִיּוֹת מְדֻלְּגוֹת
בְּבֶשֶׁם אִשָּׁה שְׂאֵתְבִיתָהּ פֶּעַם
וְיָצְאתִי מִמֶּנָּה וּבְכַפּוֹת יָדֵי
בֶּשֶׁם מְשַׁעְרָה, כָּכָל שֶׁשָּׁב
וּפָקַדְנִי מִבְּלִי שְׂאֵרֵעַ
הַשְּׁבִתִּי מִשְׁפָּתֶיהָ טַעַם הַתָּא.
בְּאֶדְמָה נִיחוּחִי פִּיּוּסִים
מִזְמוֹרִים שְׂכוּחִים
הַפּוֹרְצִים, כְּמוֹ שָׂדִים מְכֻדִּים.

ישראל:

בלילה אפל וקר, כשגל
רודף גל את הנבצר
ובחיר הדעת כיום רודף
יום ללא מחר, מאים,
כשאין מנוס,
מתחילה הדמוקרטיה.

מלסטינו:

אנטון שמאס אשכבה

אנא, חכה לי עד שאהיה מוכן. זה יקח זמן
יקר, ולך קר במובן במקום צמדה.
אבל, איך לומר, שגינו תלבים להתכרך
בסבלנות, במיוחד אני, מה אתה אומר?
מה אתה אומר, אני אומר. אין דבר. שמיצתנו
תלך ותתחדד ואנחנו תהיינה כריות וקשובות
איש לרצשי רעהו, יותר מאחר. ושנת לעיני
לא אתן, בפרוש. ואף תנומה אחת לעפעפי.
שכן תמיד אעמד על המשמר. מלת כבוד.
בפרוש.
אעמד ולא אמוש. זה יקח זמן באמור. זמן יקר.
אבל הכל הרי נגמר בסוף, ואתה, איך לומר,
נשאר
במקום צמדה במורד הרחוב, כבצל-חוב שמצא
מקום
לגבות את השטר. מצא מקום וממתין לתחית
הנפטר,
שהוא אני. שהוא אני, אני אומר. אין דבר, גם
קשה
לפעמים לשמץ, מבצר לכל התכריכים. אבל,

I've passed forty
There are jobs I cannot get
because of this. Were I in Auschwitz
they would not have sent me out to work
but gassed me straightaway.
It binds.

מלסטינו:

יאיר הורביץ את הנבער ובחיר הדעת

ישראל:

ואם ביום המיץ, בשעה המסימת, בשגיה
המדית,
ארצה לדי ולא תהיה, או תאמר
שוב שוא, או,
חלילה וחס גם אותך יפקד משוב
הננצץ כסכין
בלב או בגב, דוקא אז
יובן עד מה לבד היינו עד כאן.
ומאחריהם
מחאתן של מאות שנים,
הים העקש כנגד תיבשה, קה,
בשמים של משוררים רבים
ועוד רבים אחרים
הנושאים אמונה לשמים כשמתחתם
בוער העקר,
שר משורר מן האי. במאבק הזה,
לא כשהים הקסום רוגע בתהלה הרמונית, אלא

אָנא,

החוק מצמד ואל תוותר, אני אומר.

מה אתה אומר? אל תמהר. הנה. כבר. אני בא.

קצת מאחר, אין מה לומר, אבל בכל זאת השג,

חורה, בשביל הנפטר.

מלסטינו:

Sie schauen mich an, als ware ich

Armeetruppe,

Die den Strand angreift. Ich stelle mir vor,

Dass Soldaten in Wasser gehüllt, den Strand
erreichen

Ihre glänzende Uniform anziehen, ihre
Schwerter und Speere

Zucken, sich vor mich stellen und sagen: zu
Befehl

ונוגע באיש ומפיג את יסוריו.

אלהים אינו מוחה את דמו

כי הדם אינו הנפש,

אלהים אינו מפנק את אבריו

כי האיש אינו בשר.

אלהים גוחן אליו, מרים את ראשו ומביט בו.

בעיני אלהים האיש הוא ילד קטן.

הוא קם בכבדות על ארבע ורוצה ללכת,

ואז הוא מרגיש שיש לו כנפים לעוף.

צדין האיש מבלבל ואינו יודע

שנעים יותר לרחף מאשר לזחל.

אלהים מבקש ללסוף את ראשו

אבל הוא מתמהמה,

הוא איננו רוצה להבהיל את האיש

באותות של אהבה.

אם אדם נופל ממטוס באמצע הלילה

רק אלהים מפיר את סוף הנפילה.

ביחד, בשקט, קצת כמו תפילה לסיום.

אם אדם נופל ממטוס באמצע הלילה

רק אלהים לבדו יכול להרים אותו.

אלהים מופיע אצלו באמצע הלילה

השתתפו בקולאז'

יהודה הלוי, נתן אלתרמן, מחמוד דרוויש, חיים נחמן ביאליק, עמוס עוז, אילן שיינפלד, חיים גורי, אמיר גלבע, חיזאזי, סמיח אל קאסם, שוקייה ארוק, מישל חדאד, נעים עריידי, ו"ה אודן, דניס סילק, סיהאם דאוד, דליה רביקוביץ, גיברא אברהים גיברא, יהודה עמיחי, יאיר הורביץ, אנטון שמאס.

המקורות:

יהודה הלוי: ציון, הלא תשאלני; נתן אלתרמן: מתוך "שירי מכות מצרים" (גרמנית: אהוד לוי); ח"נ ביאליק: מתוך "אל הציפור"; נתן אלתרמן: מתוך "מגש הכסף" (גרמנית: אהוד לוי); עמוס עוז: מתוך "מגש הכסף 1982"; אילן שיינפלד: מתוך "במלכויות הנחלפות של זמן עובר"; מחמוד דרוויש: מתוך "תעודת זהות"; חיים גורי: מתוך "הנה מוטלות גופתינו"; אמיר גלבע: "בעלטת" (גרמנית: אהוד לוי); סמיח אל קאסם: "היא יושבה לה בשקט"; חיזאזי: "המנון" (קטע); שוקייה ארוק: "מכתב"; מישל חדאד: "אלוהים" (תרגום: ששון סומך); נעים עריידי: מתוך "חיילי מים"; דניס סילק: "ארוחה"; נעים עריידי: מתוך "אויבים לפעמים חברים"; מישל חדאד: "קין"; סמיח אל-קאסם: מתוך "בואי נצייר קשת יחדיו" (תרגום: שמעון לוי); דליה רביקוביץ: "אבנים" (אנגלית: שמעון לוי); גיברא אברהים גיברא: מתוך "תלאובות שמש"; יהודה עמיחי: מתוך "כל הדורות שלפני"; יאיר הורביץ: "את הנבער ובחיר הדעת"; אנטון שמאס: "אשכבה"; דליה רביקוביץ: "סוף הנפילה".